కామందకి

"చూడండి! - ఇల్లా చూడండి - ఈ దిప్పకాయ ఏం చేస్తున్నాడో!" అంటూ మా అమ్మమ్మ, పసివాడిని చంక నేసుకు వచ్చి, ముసిముసి నవ్వులతో తాతగార్కి ముందు- పారాడ వేసింది:

"ఏం ఏంచేస్తున్నా డేం?-" బవిరిగడ్డంలో తాతగారి పెదవులు కదిలినవి: అమ్మమ్మ అందుకు సమాధానం చెప్ప కుండా, ఏభై యేళ్ళనాటి కులుకుతో, - వయ్యారంగా ఆయన వంక చూసింది—

"ఎక్కడికి పోతాయ్! - అవేగుణాలు, - మీ ముని మనుమడు కాదూ?-" అంటూ, నవ్వుకుంటూ, నిష్క్రమించింది:

నేను పాపణ్ణి అందుకుని బుగ్గలు పుణుకుతూ – "ఏం చేశావు నాన్నా !" అన్నాను :

తాతగారు అందుకున్నారు – "ఏదో చేసి ఉంటాడని,– మీ అమ్మమ్మ మాట ప్రమాణం : ఏమిటో వివరించకుండా, ముసిముసి నవ్వుల వయ్యారిగా, అంత పండు ముత్తైదువా, అట్టే మారిదంటే – అదేదో తప్పకుండా మగసిరి అయి వుండాలిరా నాయనా ! – అయినా, – మరోసారి బరిమీదికి వదిలిచూదాం, – చూద్దాం !"

పాపణ్ణి విడిచాను : వాడు గుమ్మడిపండల్లే గుమ్మం దొర్లుకుపోయి – లోపలి సావడిలో, – మా చెల్లెలు కూతురు – వడసారం వీడి యీడుది – నిదురపోతూంటే, – పక్కనుజేరి,– దాన్ని లేపి – యిద్దరూ కలిసి కేరింతలాతున్నారు—

ఇంకా, ఏడాదన్నా వెళ్ళలేదు; అప్పుడే వీడికి ఈ బుద్ధులా ? – నే నో అడుగు ముందుకు వేసి, గదమా యించాను: వాడు, నావంక చూసి, కళ్లుచికిలించి, – మళ్ళీ తనధ్యాసలో తాను ఉన్నాడు:

ఒక్క గుంజు గుంజుదామన్నంత రోషం వచ్చింది – తాతయ్య నన్ను అపారు.—

"వాడు, నీమాట వినలేదనా, నీకు అంత అహం కారం ?"

"నీ మాటమీద– నీకు గురి ఉండచ్చు,– కాని అవతలి వాడు నీకొడుకైతే మాత్రం – అంత లక్ష్యమూ ఉండితీరాలని ఏమిటా హజం !—

"పసివాడా ? - బ్రహ్మవేత్త లందరూ పసివాళ్ళే - తండ్రిని ఎదిరించి ధర్మరక్ష చేసినవాళ్ళే - వాళ్ళకు తెలియని మర్మాలు ఏముంటాయోయ్ !-

వెనుకటి కథ - యిద్దరం కలసి చూద్దామా ?...

మంచు చినుకులు క్రిక్కిరిసిన ఒరపిడితో, నున్నని - గరుకుగా వుంది, అనంత - అయోమయం.

అపూర్వ వర్ణాలు, శబలించే, పరివేషం, ఆత్మ ప్రద క్షణంగా, స్పందించు తూంది :

రంగు రంగులన్నీ, చిరునవ్వులై,- కింకిణి కిణకిణలై ,- పాయలు పాయలుగా, నాట్యం చేస్తూన్నవి : ఉషాదేవి, బాల భానుడికి, వయ్యారంగా స్వాగతం యిస్తూన్నది...

వేయి వెలుగుల వాడితో, సప్తాశ్వాలూ ఒకటే అలగా పరవటించినవి: వెలుగు, ఫెటేలుమని, - వెల్లివిరిసింది-

కణకణ వడపోతకు, - మేఘాలన్నీ, - హెచ్చు తగ్గు లుగా ముందుకు కమ్ముకున్నవి:

ఆశ్రమం మీదికి, - వెల్లని చల్లదనం ఏకధారగా కురుస్తూన్నది:

అది, - ఆశ్రమం: మహర్షి ఉద్దాలకుడి ఆశ్రమం:

ఉద్గీథంగా, హోమ ధూమం, - అలసవర్తులంగా, - పవమానుడి బాసటతో, ప్రసరించుతూన్నది:

అది ఆశ్రమం: అంతటా, వేడీలేదు - క్రీనీడా లేదు.—

కలల బరువంతా ఝళిపించి, లేడి పిల్ల, లేచి నిలు చున్నది...అడుగు ముందుకు వేస్తూన్నది...గోముగా వున్నా

త్తున పెరిగిన పసిరిక, – ఈ వాలుకు వంగి. లేత లేత గరికె పోచలను, ఆకలికి అందిస్తూన్నది: కాని, లేడిపిల్ల, అటూ ఇటూ నోరు మెదపకుండా,—

మందారాల చాయను, మ్రాగన్నుగా వున్న ఆడు పులి మీదికి, చెంగున దుమికింది: గిట్టలతో తర్జన భర్జన చేసింది; ముట్టెతో చక్కిలిగిలి పెట్టింది: ఆడుపులి, నిదానంగా, తల్లి అల్లే, పడక సరిచేసుకుని లేడిపిల్లకు కడుపు నిండించింది...

తల్లి, ప్రాతస్సంధ్యను వుపాసించేందుకు విహాయసంలో ఎటో తేలుతూంటే. – పిల్ల పిచ్చుక, నడలు అలవడుతూన్న వుబలాటంతో, – కులాయం అంచునుంచి తొంగిచూడ పోయి - కిచకిచగా, క్రిందకు రాలిపోయింది: నేలను కాలూనే దిటవు లేదు. రెక్కలకు సత్తువ లేదు. అటూ ఇటూ, మెసలి, మసలి, - అక్కడే ముద్దకట్టుకు పడివున్నది...

అదిగో, – ఆ మల్లె పొదచాలులో సూర్యనమస్కారాలు చేస్తూన్న, గోదుమవన్నె నాగు, – కర్మసాక్షికి కడసారి ప్రణామంచేసి, – ఒక్క బుసలో, ఇక్కడికి సాగింది : పుణుకుతూన్నట్లు ఊపిరి బిగబట్టి ఊదుతూ, పిచ్చికపిల్లను సేదతీర్చడానికి యత్నిస్తూన్నది :

కాని, – ఎంతకూ అది కోలుకోవడం లేదు ... ఇది అలసిపోతూన్నట్టు వుంది. ఊపిరి పీల్చినప్పుడల్లా, తోకదగ్గిర నుంచీ, అక్కళించుకు పోతూంది : నాగు, ఎంతో అలసింది: – ఎంతో అలసింది :

—ఎక్కడనుంచో వాలింది, గరుడపక్షి : కిరణమల్లే దూసుకుంటూవచ్చి ... అల్లంత ఎత్తున నిల్చిపోయింది : రెక్కలు అల్లార్చుతూ నాగుకు ఓపిక పోస్తున్నది :

—పువ్వులు రువ్వినట్టుగా, మూగినవి గువ్వలూ పావురాలూ, - ఆపైన చాందినీగా : కువకువగా చూసి, - అక్కడ నిలువకుండా పోయినవి :

అల్లంత మలుపులో, - గున్న మామిడితో, మారాం చేస్తూ నిలుచున్నాడు, పసిపాపడు : కొమ్మలన్నీ ముందుకు వంగి, - అందుకోమని కవ్విస్తూన్నవి : దోరతనం మురిపిస్తూన్నవి : పాపడైతే, - ఏ పండూ అంటిముట్టలేదు. అన్నింటికీ ఒక్కటే సమాధానంగా, తల ఊగించాడు : కొమ్మలన్నీ వెక్కి - వెక్కి, వెనుకకు తగ్గిపోయినవి :

మారాకైనా లేని, చిటారు కొమ్మ అంచుబాటుగా ముందుకువాలింది: అడుగకముందే ఆరమ్రగ్గని పండు, దోసిటిలో రాల్చి, - వెంటనే అన్నింటికన్నా మిన్నగా తల ఎత్తుకుంది:

ఇంకా, - దోసిటిలో పండు దోసిటిలోనే వుంది. గువ్వలూ పావురాలూ, కువకువగా పాపడిమీద వ్రాలినవి : ఒక పావురం చెవిదగ్గిరచేరి, - ఒక్క గుక్కలో, - అంతా చెప్పింది ... పాపడు అడుగు ముందుకు వేసినాడు: గువ్వలూ, ఇటు - ఇటు అంటూ దారితీసినవి...

పిచ్చికపిల్లకు రెక్క రవంత ఆడించే సత్తువ వచ్చింది. నాగు, గ్రుక్క తిప్పుకున్నది...గరుడపక్షి, – వీళ్ళనుచూసి,– ఎత్తుకు తప్పుకున్నది :

పాపడిచేతిలో పండు, – పావురాలు రెక్కలమీద అందుకున్నవి : పిచ్చికపిల్ల, పాపడి, అరచేతిలో ఒదుగుతూ,– చేసిన తప్పుకు, సిగ్గుపడ్డది. బ్రతిమాలుతూ, – చంచువు, చంద్ర శిఖరంమీద, పదను తీర్చుకున్నది...పాపడు, చేయి ఢోలికగా కదల్చి, బుజ్జగించాడు. గువ్వలు: నసలన్నీ పర్చి,– గూటిలో, మెత్తదనం సరిచేసినవి; పిచ్చికపిల్ల, లేత పానుపు మీద, – అలవోకగా, ఒరిగింది...

పాపడు చేరువకాగానే, అన్నీ కలసి నవ్వినవి : తల వంచుకుని ఆశ్రమంలోకి వెళుతున్నాడు—

"అన్నా !" అని చీరింది, చిలుక, – తలఎత్తి ఆవంక చూశాడు : చేతులో పండువంక తలవిసిరింది : మరపు మరచి పోయి, – చేయిజాచాడు : చేవచూసి, పుటుక్కు మనిపించి, ఆముక్క పాపడికి అందించింది. ఏమేమో, – తోటిచిలుకకు చెప్పినట్టు చెప్పింది. రెండుగొంతులూ నవ్వుకున్నాయి.

ఆపండు తునక అమ్మకు అందివ్వాలి – అమ్మ ఎక్కడుంది ?—

అతిథిపూజకు సంభారాలు అమర్చడంలో సతమత మౌతూంది. ఈవంక చూసేందుకుకన్నా తీరికలేదు – ఉహుఁ– అతిథిపూజ కానిదీ ప్రాశన చేయరాదు—

ఎవరా అతిథి ?

ఎవరో మహర్షి!

అమ్మకు అక్కరలేని పండు, చిలుక ఏం చేసుకుంటుంది – పైకి విసిరివేశాడు – చిటారుకొమ్మ అందుకోకుండా ఒత్తిగిలింది – పండు, వెలుగు రాచుకుంటూ దొర్లిపోయి – చంద్రమండల మైంది – చుక్కలు సమశ్రుతిలో ముఖరితంగా మెరుస్తూన్నవి—

అతిధి వేంచేశాడు:

ఆశ్రమవాటిని అంటి పరవళ్లయ్యే సెలయేరు, పాయ మలచి, – అతిధికి, అడుగులకు మడుగులొత్తింది – తీవెకో పూవు, పూవుకో రేక, – సేనలుగా, కురిసినవి: వనస్పతులు అతిథిని కళ్లకు అద్దుకున్నవి:

మహర్షులిద్దరూ అభిముఖులై, – మనో – అనుసంధానంగా కుశలమడిగి కొన్నారు:

పాపడు, తన పసితనం మరచిపోయి – సంప్రదాయం అవగతం చేసుకుంటున్నాడు – అతిధి సత్కారక్రమం ముగియగానే, – అమ్మచంక నెక్కవచ్చు ననుకున్నాడు –

తల్లి, యిటేవస్తూంది: తనవైపే! – తనను లాలించేందుకే! – పసికందు, బారసాచుకుని, వుబలాటంతో, ముద్దులుకుడుస్తూ గునగునమంటున్నాడు; కాని, –

ఇంటికివచ్చిన అతిథి, అమాంతం తల్లికీ, బిడ్డకూ అడ్డంవచ్చి, – ఒడిసి, ఆ యిల్లాలి చేయిపట్టుకున్నాడు: ఒంటరితనం నైపుకు లాక్కుంటున్నాడు:

పాపడూ గువ్వలూ, – ఆశ్రమం పచ్చదనంలోకి హాయిగా చెల్లా చెదరైనారు:

పిచ్చిక పిల్లపాటు, తల్లికి, గాలి అల ఒకటి, కబురు చెప్పింది: తల్లి కిక్కురుమన లేదు:

"ఆశ్రమ వాటిలో పతనమేమిటి, వెఱ్ఱిదానా!" అని గాలి అమాయకత్వానికి తనలో నవ్వుకున్నది:

మరో అల, ఇంతలో, పిల్ల కిలకిలను, తల్లికి నివేదించింది:

తల్లి, ఆ అలమీదనే ఆశ్రమ ముఖమైంది: పచ్చని నీడల పరవడిలోవున్న, పాపడి చెంగటికి లోగి, – రెక్కల అంచులతో, దీవెనగా చెక్కిలి పుణికి, – ఒంటి రెక్కమీద, పైకి ఎగిరింది—

పాపడి మనసు చేసిన ఘనకార్యానికి పొంగిపోయింది; తండ్రికి తెలిస్తే – ఎంత చక్కన!—

మఱ్ఱి ఊడల ఊయెలలో మహర్షి ఉద్దాలకుడు, – ఓరగిలి వున్నాడు: గువ్వలూ పావురాలూ గుమిగా, ఏవో మంతనా లాడుతూన్నవి. ఆయన తల ఊచుతూ, మౌనంగా నవ్వుతూంటే, – అంతమేరా, వెలుగులో – వెలుగు రివ్వుమంటూంది—

మహర్షి పత్ని, నిదానంగా తలయెత్తి అతిథివంకచూసి,– ఆకళ్లలో, నకనక కనిపెట్టింది. భర్తవైపు, ఓరగాచూసింది: ఆయన మెరమెచ్చుగా తలపంకించాడు: ఆయిల్లాలు విధేయురాలై – తరలిపోతూంది :—

పసికళ్ళు ఈ వైనమంతా కనిపెడుతూన్నాయి : కాళ్లు నిలువనిచ్చినవి కావు :

రోదసి దద్దరిల్లేట్టు హుంకరించాడు : అతిథి యీ అగ్ని గోళాన్ని చూసి,- వివశుడైనాడు - ఒక్క-లిప్త - గాలికూడా ఊపిరి బిగబట్టింది___

మహర్షి కసురుతూ అన్నాడు :___

"అది, - అంతే !___"

పాపడి కాలు, - మరింత ఊది నిలచింది___

"అంతే నాయనా ! - ఆడది, ఆశ్రమంఫలించే, - పండూఫలం ఎంతో అంతే !- ఎవరైనా ఆకలి తీర్చుకో వచ్చును___"

బుజ్జగింపుగా, దారికి అడ్డుతప్పించి తన దగ్గిరకు తీసుకుందామని పెనగులాడాడు :

పాపడి గొంతు మహర్షి ప్రమాణానికి ఎగసింది :

"ఈ ఆడుది, - నాతల్లి !___

నా తల్లితో, చనువుగా మెలిగే, - అధికారం, అదృష్టం - నాతండ్రి దేనని-మహర్షికి నేను మనవిచేయాలా?"_

మనవి, మహర్షి వినిపించుకోలేదు -

"నీ తల్లి ! - నీ తల్లే లోకంతోపాటే - అందరు పుణ్యాంగనలూ అతిథిని కళ్ళకు అద్దుకోవడం లేదా ?- ఈ మొగానే ప్రొద్దుపొడిచిందా ?___"

శాంతం గర్జించింది : కాని, పసిపాపడు గాద్గదికం లేకుండా ప్రతి - పలుకు తున్నాడు :___

"ఈ మొగానే కాదు, – ఇకనుంచి, – లోకంలో తల్లులందరూ – ఇల్లాళ్ళందరూ నా తల్లితో బాటే – ఇది, నా అనుశాసనం : ఇది, శ్వేతకేతుడి అనుశాసనం : ఈ క్షణంనుంచి లోకంలో ప్రవర్తిల్లుతుంది !—"

మహర్షి హుంకరింపు – అగ్ని శిఖగా జాజ్వల్యమైంది. పసిపాపడి బ్రహ్మవర్చస్సు అంతకుమించిన వువ్వెత్తున, దీటుగా వెలిగింది—

"ఆ వ్యవస్థ – ఆ సంప్రదాయం, – ఇంతటితో అంతరించింది..."

మహర్షి ఉపశమించాడు—

"నాయనా, వ్యవస్థను ధిక్కరించే యీ అజ్ఞానం భవిష్యత్తుకు అనర్థం ?–"అని అనునయంగా వివరించబోయినాడు :

"అనర్థమో – వరమో నిర్ణయించేది మనంకాదు—"

మహర్షి, పసిపాపడివంక నిశ్చలంగా చూశాడు : పాపడి చూపులకు, ఎదురు–చూడలేక, – ఆశ్రమ ప్రాంగణంలోకి వచ్చి, తలఎత్తాడు – ధర్మలోపం – ప్రళయంకాదా ?– చుక్కలు రాలవేం, – భూమి కంపించదేం ? – ఏగతీ తప్పలేదేం ? — బ్రహ్మవేత్త మనస్సు – అనంత – అజ్ఞానంలో జ్ఞాన లవలేశాన్ని అన్వేషించుతూంది—

[కథలోంచి తెప్పరిల్లాను :

"అంతే నంటావా, తాతయ్యా !–"

తాతగారు, ఆలోచనగా తల ఊగించారు–

"ఆహాఁ! – ఆనాడు అంతే! – ఆడదం టే–కొట్టాంలో కట్టివేసిన గొడ్డుతో సమానం: ఇంట్లో వాడుకునే చెంబూ, తప్పేలాతో సమానం! ఆసామికి ఉన్న చరాస్తిలో అదో పనిముట్టు: అరుగుమీద పరచిఉండే నలిగిన చాప! – అతిథి ఎవరు వచ్చినా హాయిగా పడుకోవచ్చు:– పడి దొర్లవచ్చు:– అభ్యంతరం ఏమీ లేదు – లేకపోగా, – అతిథి సత్కార సంభారాల్లో, – అవసర నైవేద్యాల్లో–ముఖ్యంగా అదొకటి!–

అవన్నీ వట్టి గొడ్డురోజులంటావా?

ఆ మొగళ్లందరూ పశువులంటావా?

అది, యిప్పటి దామాయిషీ ప్రకారం నాగరికత అని అనడానికే వీలులేదంటావా?

–అన్నా ఫరవాలేదు, కాని ఒక్కటిమాత్రం మరచిపోకూడదు – వాళ్ళందరూ చచ్చూ పుచ్చూ చవటలా? బ్రహ్మవేత్తలు కారటయ్యా:– సరే, – వాళ్లజోలి మనకెందుకుగాని, –

వాడి పుణ్యమా అంటూ, ఆ నాడు, – ఆ పసిపాపడు, ఎదురుతిరిగి అలా నోరుచేసుకుని ఉండకపోతే – యివాళటి వరకూ, ఆడది, చేట పెయ్యలాగా,– ఓమూలను పడిఉండేదే కద:– యీ వరుసను, యిప్పటి మహిళోద్యమాలన్నీ అంకురించడానికి ఎన్నియుగాలు పట్టేవో యింకా: – "

తాతయ్య చెప్పిన ముక్కలు తెలిసినవికాని, – ఆ ధోరణిలో స్వారస్యం అర్థంకాలేదు –

"ఇంతకూ, – నీవనేది___"

"నేననేది, - ఏమిటో సరిగా అర్థంకాలేదు కాదూ ?- ఏంలేదు - పసిపాపల సరసం చూడగా, - ఆకాలం మనసులో మెలిసింది ... పసితనం కనుకనే - యీనాడైనా, ఆడది అంత అందుబాటులో ఉంది - కాదని గద్దించేందుకు - మనం ఎవరం - పెరిగి పెద్దవాడైన తరువాత, - ఆంక్షలు కళ్ళకూ, కాళ్లకూ ఎలాగూ ఉండనే ఉన్నాయిగా - ఇప్పటికి యీ వైదికమూర్తులు ధన్యులు—"

"చిన్నతనంనుంచీ - వాళ్ళను దిద్దకపోతే-"

"పెద్దయిన తరువాత వంగరు - నిజమే!- అందువల్ల, వాళ్ళకు వచ్చినలోటు ఏమిటో - పితృవాక్య పరిపాలనమీద నీకు చాలా మమకారం లాగా ఉందే, చూడగా ?- నీకడుపున పుట్టినవాడు నీ మాట వినికుండా, - తన మనసుకు తోచిందే చేసే పూనిక కనబరచాడంటే - నీవు కృతార్థుడవు :

చూసి సంతోషించు ?-

ఇది, నాలాటివాళ్లు తరించవలసిన ఘట్టం:-" అంటూ తాతగారు, తన యిల్లాలిని కేకవేసేందుకు లోపలికి వెళ్ళారు: పాపలిద్దరూ, నవ్వుతూ నన్ను కవ్వించారు : అక్కడే నిలుచుంటే వాళ్ళకడుపున పడతానేమోనని భయంవేసి పారిపోయినాను.]